

KPA-20 Purojärvi Marianne(UM), Kankare
Virpi, Napola Krista(UM)

03.03.2022

KÄYTTÖ RAJOITETTU

Asia

Neuvoston päätös Euroopan unionin ja Venäjän federaation kansalaisille myönnettävien viisumien myöntämisen helpottamista koskevan Euroopan yhteisön ja Venäjän federaation välisen sopimuksen soveltamisen osittaisesta keskeyttämisestä ((EU)2022/333, 25.02.2022)

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Eurooppa-neuvosto kokoontui Venäjän hyökkäyksen jälkeen 24.2.2022 illalla ylimääräiseen kokoukseen, jossa saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys ns. toisesta pakotepaketesta, jota koskevat esitykset ja niiden hyväksyminen päätettiin toteuttaa nopealla aikataululla. Viisumipolitiikkaa koskeva esitys eteni 25.2.2022 kuluessa komission ehdotuksesta COREPER:in kautta ulkoasiainneuvoston hyväksymään neuvoston päätökseen.

Komissio teki 25.2.2022 ehdotuksen neuvoston päätökseksi Euroopan unionin ja Venäjän federaation kansalaisille myönnettävien viisumien myöntämisen helpottamista koskevan Euroopan yhteisön ja Venäjän federaation välisen sopimuksen soveltamisen osittaisesta keskeyttämisestä. Tämä ehdotus hyväksyttiin osana toista pakotepakettia ylimääräisessä ulkoasiainneuvostossa 25.2.2022. Päätös tuli voimaan 25.2.2022.

Asian nopean käsittelyn vuoksi ei eduskunnalle tiedottamisessa voitu noudattaa normaalia menettelyä ja tiedottaminen, viisumien myöntämisen helpottamisesta Euroopan unionin ja Venäjän federaation kansalaisille tehdyn Euroopan yhteisön ja Venäjän federaation välisen sopimuksen soveltamisen osittaisesta keskeyttämisestä, tapahtuu täten jälkikäteen päätöksen tultua voimaan.

Suomen kanta

Suomi pitää tärkeänä, että Eurooppa-neuvosto 24.2.2022 hyväksyi ylimääräisessä, Venäjän hyökkäystä Ukrainaan, EU:n vastausta Venäjän toimiin Ukrainaa kohtaan sekä EU:n tukea Ukrainalle, koskeneessa kokouksessaan päätelmät, joissa Eurooppa-neuvosto tuomitsee ehdottoman jyrkästi Venäjän ilman edeltävää provokaatiota toteuttaman ja perusteettoman sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaa vastaan.

Eurooppa-neuvosto sopi uusista rajoittavista toimenpiteistä, joilla vastataan Venäjän toimiin aiheuttamalla sille massiivisia ja vakavia seurauksia tiiviissä yhteistyössä EU:n kumppaneiden ja liittolaisten kanssa. Nämä pakotteet kattavat rahoitusalan, energia- ja

liikennealan, kaksikäyttötuotteet sekä vientivalvonnan ja vientirahoituksen, viisumipolitiikan ja Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentäviin tai uhkaaviin toimiin liittyvien rajoittavien toimenpiteiden (ns. henkilöpakotteet) kohdistamisen uusiin henkilöihin sekä niiden kriteerien muuttamisen.

Uusista pakotteista on toimitettu eduskunnalle EU-ministerivaliokunnan käsittelemä selvitys (UM2022-00211, 25.02.2022). Neuvosto teki päätöksen pakotteiden hyväksymisestä 25.2.2022 aikana, jonka jälkeen päätös julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä ja se astui voimaan.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan unionin neuvoston 25.2.2022 päätöksellä (2022/333) keskeytettiin 25.2.2022 alkaen Euroopan unionin ja Venäjän federaation kansalaisille myönnettävien viisumien myöntämisen helpottamista koskevan Euroopan yhteisön ja Venäjän federaation välisen sopimuksen osittainen soveltaminen.

EU ja Venäjän federaatio ovat sopineet, ettei viisumihelpotussopimus saisi johtaa laittomaan muuttoliikkeeseen, ja erityistä huomiota kiinnitettäisiin turvallisuuteen ja takaisinottoon. Venäjän federaation toimet aiheuttavat muuttoliikettä, joka johtuu kansainvälisen oikeuden mukaan laittomista teoista. Lisäksi tapahtumat Euroopan unioniin rajoittuvassa maassa, kuten tässä tapauksessa Ukrainassa, jotka ovat johtaneet rajoittaviin toimenpiteisiin, voivat olla perusteena toimenpiteille, joilla on tarkoitus suojata Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden olennaisia turvallisuusetuja.

Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen Venäjän federaatio rikkoo näitä periaatteita. Venäjän federaatio ei pelkästään vaaranna suhdettaan Euroopan unioniin ja sen jäsenvaltioihin, vaan se on myös rikkonut Minskin sopimuksia heikentämällä Ukrainan suvereniteettia ja itsenäisyyttä vastoin kansainvälisiä velvoitteitaan.

Sen vuoksi neuvoston päätöksellä keskeytettiin eräiden viisumihelpotussopimuksen artiklojen soveltaminen. Näissä artikloissa määrätään helpotuksista seuraavien hakijaryhmien osalta:

- i) ne Venäjän federaation virallisten valtuuskuntien jäsenet, joiden olisi Venäjän federaatiolle osoitetun virallisen kutsun perusteella osallistuttava virallisiin kokouksiin, kuulemisiin, neuvotteluihin tai vaihtohjelmiin taikka tapahtumiin, joita hallitustenväliset järjestöt järjestävät jonkin jäsenvaltion alueella;
- ii) Venäjän federaation kansallisten ja alueellisten hallitusten ja parlamenttien, Venäjän federaation perustuslakituomioistuimen ja Venäjän federaation korkeimman oikeuden jäsenet;
- iii) Venäjän federaation kansalaiset, joilla on Venäjän federaation myöntämä voimassa oleva diplomaattipassi;
- iv) liikemiehet ja liikeyritysten edustajat.

Seuraavien viisumihelpotussopimuksen määräysten soveltaminen keskeytettiin päätöksellä ainoastaan Venäjän federaation kansalaisten osalta: 4 artiklan 1 kohdan a ja b alakohta ("Matkan tarkoitusta koskevat todistusasiakirjat"), 5 artiklan 1 kohdan a alakohta, 5 artiklan 2 kohdan a ja b alakohta ja 5 artiklan 3 kohta ("Toistuvaviisumien myöntäminen"), 6 artiklan 1 kohta ja 6 artiklan 3 kohdan b ja c alakohta ("Viisumihakemusten käsittelymaksu"), 7 artikla ("Viisumihakemusten käsittelyajat") ja 11 artiklan 1 kohta ("Diplomaattipassit").

Neuvoston päätöksen tultua voimaan 25.2.2022 lopetettiin kyseisiin määräyksiin perustuvien erityisten sääntöjen soveltaminen. Sen sijaan sovelletaan viisumisäännösten yleisiä sääntöjä.

Sopimuksen muiden artiklojen soveltamista ei keskeytetä, ja niihin perustuvat helpotukset, jotka koskevat Venäjän federaation muita kansalaisryhmiä, ovat edelleen voimassa. Näin voidaan ylläpitää ihmisten välistä vuorovaikutusta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotuksen menettelyllinen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 218 artiklan 9 kohta. Aineellinen oikeusperusta on SEUT-sopimuksen 77 artiklan 2 kohdan a alakohta.

Lisäksi viisumihelpotussopimuksen 15 artiklan 5 kohdassa säädetään, että ”[k]umpikin osapuoli voi keskeyttää tämän sopimuksen tai sen osan soveltamisen yleiseen järjestykseen tai kansallisen turvallisuuden tai kansanterveyden suojaamiseen liittyvistä syistä. Päätös soveltamisen keskeyttämisestä on annettava tiedoksi toiselle osapuolelle viimeistään 48 tuntia ennen päätöksen voimaantuloa. Kun keskeyttämiseen johtaneet syyt lakkaavat olemasta voimassa, soveltamisen keskeyttäneen osapuolen on ilmoitettava tästä välittömästi toiselle osapuolelle.”

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamenttia tiedotetaan SEUT 218 artiklan 10 kohdan mukaisesti.

Kansallinen valmistelu

E-kirje on annettu tiedoksi Ulkosuhde (EU-3)-, Maahanmuutto (EU-6)- ja Oikeus- ja sisäasioiden (EU-7) jaostoille 3.3.2022.

Eduskuntakäsittely

UTP-jatkokirje UM2022-00211 (25.02.2022); viisumipolitiikkaa on sivuttu maininnan tasolla ko. jatkokirjeessä, joka on käsitelty EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa menettelyssä 25.02.2022.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ahvenanmaalla ei ole toimivaltaa, koska asia kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n nojalla valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Päätös kohdistuu määrällisesti suppeahkoon ryhmään (liikemiehet, diplomaattipassin haltijat), jotka sopimuksen ollessa suspendoituna joutuvat hakemaan viisumia Schengen-alueelle tai viisumimaksu peritään normaalin suuruisena, ilman alennuksia tai maksuvapautusta. Taloudellisten vaikutusten arvioidaan jäävän vähäisiksi.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Päätöksen muita vaikutuksia arvioidaan olevan Suomen ja Venäjän välisen liikenteen, ja liiketoiminnan vaikeutuminen. Päätöksellä ei kuitenkaan ole vaikutuksia normaalien

passinhaltijoiden viisuminhakuun tai kustannuksiin, heidän osaltaan viisuminhaun määräykset säilyvät ennallaan.

Päätöksellä voidaan arvioida osaltaan olevan ulkopoliittisia vaikutuksia EU:n ja Venäjän suhteisiin, sekä Suomen ja Venäjän suhteisiin. Päätös on kuitenkin osa erittäin laajaa EU:n yhteistä pakotepakettia, eikä sen yksinään voida arvioida olevan merkittävästi suhteisiin vaikuttava tekijä.

Asiakirjat

Neuvoston päätös (EU) 2022/333, 25.02.2022
COM(2022) 94 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Virpi Kankare, UM, virpi.kankare@formin.fi, puh 0295 351 772

Krista Napola, UM, krista.napola@formin.fi, puh 0295 351 908

Marianne Purojärvi, UM, marianne.purojarvi@formin.fi, puh 0295 351 934

EUTORI-tunnus

EU/2022/0223

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	Schengen viisumi, viisumit, Venäjä UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, TEM, TULLI, VM, VNK, YM
